

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ДУ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ
З ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ МОЗ УКРАЇНИ»
ДО «ЦЕНТР ТЕСТУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ З
ВИЩОЮ ОСВІТОЮ НАПРЯМІВ ПІДГОТОВКИ «МЕДИЦИНА» І «ФАРМАЦІЯ»
ПРИ МІНІСТЕРСТВІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ»
ДВНЗ «ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО МОЗ УКРАЇНИ»

МАТЕРІАЛИ

**XV Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю**

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

**(з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України
за допомогою відеоконференц-зв'язку)**

*17–18 травня 2018 року
м. Тернопіль*

Тернопіль
ТДМУ
«Укрмедкнига»
2018

УДК 378:61(063)(477)

Відповідальний за випуск: проф. А. Г. Шульгай.

Актуальні питання вищої медичної освіти в Україні (з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою відеоконференц-зв'язку) : матеріали XV Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (Тернопіль, 17–18 трав. 2018 р.) / Терноп. держ. мед. ун-т імені І. Я. Горбачевського. – Тернопіль : ТДМУ, 2018. – 540 с.

вих завдань, відпрацювання навичок на тренажерах, моделях, фантомах, різного роду стимуляторів, вивчення схем, алгоритмів, малюнків та таблиці тощо. Для підвищення ефективності самостійної роботи студентів велику роль відіграє управління виконанням даною роботою з боку викладача, який повинен проводити оцінку якості самостійної роботи, й вносити корективи в цю роботу. Водночас, студент має відчувати себе рівноправним суб'єктом навчального процесу, прагнути стати кваліфікованим фахівцем, гідним працювати на батьківщині. Цій мотивації повинна сприяти систематична спільна навчально-дослідницька діяльність викладача та студента. Додати до цього слід ще оцінювання навчальних досягнень студентів під час виконання традиційної навчальної програми у вигляді державних іспитів, згідно з положенням про оцінювання якості підготовки фахівців у медичних ВНЗ, а також підготовку аспірантів та докторантів, що починається з активного пошуку в джерелах студентських наукових товариств [2–4].

Роботи дуже багато, бо це не лише освітньо-кваліфікаційно-професійна програма з навчальними планами, програма навчальних дисциплін із робочим навчальним планом та програмою як навчальних дисциплін, ще й програма практик. На цьому етапі необхідна наявність документації насамперед методичного характеру: вказівки до практичних занять, для самостійної роботи студентів тощо.

Важливим є врахування реалій сьогодення, коли майже кожний студент, чи не з дитинства, користується різноманітними гаджетами. За наявності цих умов виникає загроза не тільки для оперативної, а також для довготривалої кіркової пам'яті. Виникає реальна загроза – зниження компонента вербального спілкування з навколишнім світом. Особливо це проявляється під час спілкування студентів із викладачами під час залків та іспитів. Переважна більшість студентів після того, як сфотографувала або скопіювала вихідні дефініції, потрібні для розуміння механізмів дії тих, чи інших протезів під час лікування пацієнтів із різноманітними патологіями зубо-щелепної системи, не запам'ятовують отриману інформацію. Якщо вербальні значення вихідних дефініцій не засвоєні, надалі більшість навчального матеріалу стає незрозумілою «абракадаброю». Зважаючи на вищезазначене, викладачам для досягнення більш високого рівня знань за спеці-

альністю, треба приділяти більше уваги для вербального спілкування із залученням наочного демонстрування вихідних визначень.

Висновки. Під час оволодіння фаховими знаннями, особливо значення основних дефініцій студентам слід рекомендувати не тільки використовувати гаджети для вивчення матеріалу, який викладено на теренах Інтернету, але й промовляти з наголосом навчальний матеріал, фіксувати основні тези навчального матеріалу в зошит з відповідної дисципліни, а на практичних заняттях отримані самостійно знання закріпити за допомогою викладача з пояснюванням незрозумілих питань за темою та відпрацюванням мануальних навичок на фантомах. Використання багатоланкової системи спадкоємності знань, отриманих упродовж усього періоду навчання, має відповідати давньому латинському вислову: «*Repetitio est mater studiorum!*»

Література

1. Томілін В. Г. Проблеми в організації навчального процесу англомовних студентів на клінічних кафедрах ВМНЗ України / В. Г. Томілін, В. П. Голік // Реалізація закону України «Про вищу освіту» у вищій медичній та фармацевтичній освіті України : Матеріали Всеукраїнської навчально-наукової конференції з міжнародною участю, присвячених пам'яті ректора, члена-кореспондента НАМН України, проф. Леоніда Якимовича Ковальчука, 21–22 травня 2015 р., м. Тернопіль – Тернопіль : Укрмедкнига, 2015. – С. 390–392.

2. Бушуєва І. В. Підвищення якості навчання студентів медичного вузу / І. В. Бушуєва // Проблеми навчання іноземних студентів у медичних вищих навчальних закладах України : Матеріали всеукраїнської навчально-наукової конференції, 19–20 квітня 2002 р., м. Тернопіль. – Медична освіта. – 2002. – С. 21–23.

3. Дудник І. Н. Роль самостійної роботи в обучении иностранных студентов в медицинском ВУЗе / И. Н. Дудник, В. И. Черний, Е. Ю. Рождественский // Наука і освіта : Матеріали VIII Міжнародної наук.-практ. конф., 2005 р., м. Дніпропетровськ. – С. 16–18.

4. Лучко І. М. Самостійна робота студентів при вивченні дисципліни «фізіологія» в умовах кредитно-модульної системи навчання / І. М. Лучко, І. В. Смельяненко, Н. М. Воронич-Семченко [та ін.] // Медична освіта. – 2011. – № 4. – С. 60–63.

УДК 378.1

РОЛЬ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВИПУСКНИКІВ МЕДИЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

Грубнік В. В., Кошель Ю. М., Міщенко В. В., Парфентьев Р. С., Нікітенко Р. П.

Одеський національний медичний університет

Вступ. Пріоритетний напрямок у підготовці кваліфікованих лікарів поряд з теоретичними знаннями є набуття практичних навичок; опанування їх сприяє своєчасному та грамотному наданню невідкладної та планової хірургічної допомоги в умовах практичної діяльності лікарями різних спеціальностей [1,4]. Разом з тим практика переко-нує, що випускники медичних вищих учбових закладів не завжди досконало знають, а також неправильно виконують обстеження хворих, допускають помилки при наданні

невідкладної хірургічної допомоги хворим та постраждалим. Особливо актуальним це питання постає у зв'язку з воєнними діями на сході України.

Основна частина. На кафедрі хірургії № 1 з післядипломною підготовкою Одеського національного медичного університету у 2017-2018 учбовому році навчаються 788 студентів VI курсу медичного факультету, з них вітчизняних 576 та 212 студентів міжнародного факультету (133 англомовних та 79 російськомовних). Поряд з ви-

вченням теоретичних питань, що входять до тем практичних занять, рішенням ситуаційних завдань, завдань тестового контролю «Крок-2» кафедра дуже багато уділяє уваги питанням освоєння практичних навичок [3, 4]. Під час першого заняття студентів інформують, що поряд з засвоєнням теоретичних питань вони повинні опанувати слідуючі практичні навички: [5]

1. Курація хворого
2. Складання плану обстеження хворого
3. Обґрунтування та формування діагнозу
4. Визначення групи крові
5. Тимчасову зупинку кровотечі
6. Транспортну іммобілізацію
7. Первинну хірургічну обробку рани
8. Катетерізацію сечового міхура
9. Пункцію сечового міхура
10. Пальцьове обстеження прямої кишки
11. Проведення штучної вентиляції «рот-в-рот»
12. Непрямий масаж серця на манекені
13. Розтин та дренивання абсцесів
14. Плевральну пункцію
15. Дренування черевної порожнини
16. Блокаду міжреберних нервів
17. Техніку трахеотомії та конікотомії

Під час проведення циклу кожний студент отримував для курації хворого у гастрохірургічному відділенні, відділенні загальної хірургії, судинному та торакальному відділеннях. Курація виконувалась під наглядом викладача; після курації студент доповідав хворого, обґрунтовував та формулював попередній діагноз; рекомендував та обґрунтовував необхідність додаткових методів інструментального та лабораторного дослідження. Викладач вказував на помилки студентів під час проведення курації, виставляв оцінку за курацію. Середня оцінка з поточних занять у кінці циклу враховувалась при визначенні екзаменаційної оцінки.

Під час практичного заняття студенти приймали участь у дослідженні та лікуванні хворих. Так, в гастрохірургічному відділенні вони спостерігали за виконанням фіброгастроскопічних досліджень, проведенні ендоскопічної папілотомії, стентуванні жовчних шляхів при механічних жовтяницях, ультразвукових досліджень при вогнищевій патології печінки, холедохолітазі, злоякісних пухлинах жовчовивідних шляхів та підшлункової залози. Спостереження виконувалось з використанням лектоскопу або з виведенням зображення на монітор. В умовах торакального відділення студенти були присутніми при виконанні фібро-бронхоскопії, плевральної пункції, відеоторакокопічних оперативних втручаннях. На практичних заняттях з судинної тематики студенти самостійно виконували проби Троянова-Тренделенбурга, Гаккенбруха, маршову пробу; спостерігали за проведенням діагностичних та лікувальних маніпуляцій у відділенні радіоінвазивної хірургії.

У класній кімнаті обговорювались результати проведених досліджень, що сприяло свідомому засвоєнню отриманих практичних навичок. Під час обговорення контрольних питань студенти інтерпретували рентген знімки з теми практичного заняття. На початку циклу студентам обов'язково демонструвався відеофільм, присвячений методиці обстеження хворого.

На кафедрі створений клас практичних навичок, де студенти під контролем викладача самостійно опановують практичні навички, що входять в екзаменаційну програму – визначення групи крові та тимчасову зупинку крово-

течі, транспортну іммобілізацію, первинну хірургічну обробку рани, пальцьове дослідження прямої кишки, катетерізацію сечового міхура. За результатами цієї роботи кожний студент отримує оцінку, яка входить як складова до екзаменаційної оцінки у кінці циклу.

На підставі робочої програми з хірургічних хвороб на кафедрі хірургії № 1 Одеського національного медичного університету був впроваджений алгоритм організації та оцінювання індивідуальної самостійної роботи студентів VI курсу згідно з яким виділено 119 годин самостійної роботи із загальних 259 (46 %). Для підготовки до практичних занять призначено 60 % цього часу (71 година), а 40 % – 48 годин ми використовували таким чином, щоб студент самостійно засвоїв питання учбової програми, що не були введені до тем практичних занять [2, 4]; додаткове вивчення практичних навичок виконувалось за рахунок цих 48 годин. Студенти користувались матеріалами, розміщеними на сайті кафедри, відвідували кімнату практичних навичок та бібліотеку кафедри у позаучбовий час у дні консультацій, які проводились двічі на тиждень – у вівторок та суботу, а за місяць до іспиту – кожного дня. Засвоєння матеріалів індивідуальної самостійної роботи студентів контролювалось під час практичних занять. Крім цього кафедра має доступ до наукових матеріалів Європейської Асоціації ендоскопічних хірургів, що також використовується у процесі навчання випускників медичного університету. Також на кафедрі є телевізійний зв'язок з операційною, завдяки чому під час занять студенти мають можливість стежити за виконанням операцій та спілкуватись з доцентом чи професором, що виконує оперативне втручання в режимі «on line».

Також для освоєння практичних навичок на кафедрі використовується процес відробки пропущених практичних занять. При цикловій формі навчання студент знаходиться на кафедрі 6 академічних годин. У разі пропуску занять він повинен відробити ці часи. Перед тим, як відробити теоретичну частину заняття – 2 години – студент повинен чергувати у клініці на протязі 4 годин. Під наглядом хірурга він працює у прийомному відділенні (обстежує хворих, пише історію хвороби, проводить первинну хірургічну обробку, приймає участь в ургентних операціях). Після відробки практичної частини заняття студент отримує довідку від чергового хірурга і тільки після цього він приходить на відробку практичного заняття. При такій формі відробки отримана інформація та практичні навички засвоюються швидше та виживають більш тривалий час.

В Одеському національному медичному університеті вперше в Україні у 2017 році створена кафедра симуляційної медицини. На протязі тижневого циклу випускники опановують на цій кафедрі практичні навички.

Співробітники кафедри хірургії № 1 створили та надрукували посібник «Практические навыки по хирургии для студентов высших медицинских учебных заведений» яким студенти користуються в процесі підготовки до практичних занять. На кафедрі також створена і активно використовується методична розробка «Практичні навички для іспиту з хірургічних хвороб для студентів VI курсу»

Висновки. Вибудована на кафедрі хірургії № 1 Одеського національного медичного університету система освоєння практичних навичок – курація хворих, участь в обстеженні пацієнтів в кабінеті ендоскопічних досліджень, обговорення отриманих результатів з виставленням попереднього діагнозу, самостійна робота студентів з викорис-

танням матеріалів сайту та бібліотеки кафедри, спостереження за ходом оперативних втручань в клініці у режимі "on line", робота з освоєння практичних навичок у класі практичних навичок та на кафедрі симуляційної медицини, чергування у клініці під час відробок практичних занять, включення практичних навичок в екзаменаційну програму дозволило значно посилити якість засвоєння практичних навичок студентами VI курсу.

Література

1. Колкин Я. Г. Возможности применения новых информационных технологий на кафедре факультетской хирургии / Я. Г. Колкин, В. В. Хацко, А. М. Дудин [и др]. Сучасні технології вищої медичної освіти. Збірка наукових праць. – Донецьк, 2006. – С. 85–90.

2. Агарков В. И. Исследование эффективности диагностики знаний и умений студентов-медиков с помощью тестов разного формата / В. И. Агарков, Н. П. Гребняк,

В. В. Николаенко [и др]. Проблемні питання педіатрії та вищої медичної освіти : збірник праць, присвячених пам'яті професора Ю. М. Вітебського. – Донецьк, 2011. – 1–2. – С. 11–15.

3. Грубнік В. В. Досвід впровадження пілотного «Крок-2» з хірургічних хвороб у навчальний процес студентів 6 курсу Одеського національного медичного університету / В. В. Грубнік, Ю. М. Кошель, В. В. Міщенко, О. І. Ткаченко / В журн. «Здобутки клінічної і експериментальної медицини». – 2016. – Т 2 (26). – С. 44–45.

4. Grubnik V. V., Koshel Y. M., Tkachenko O. I. The role of individual self-study students work in course VI medical university in the professional preparation of doctors. Journal of Education, Health and Sport. 2017; 7(1) 503-510.

5. Практические навыки по хирургии для студентов высших медицинских учебных заведений. Методические указания. Составители: В. В. Грубнік, Ю. Н. Кошель, А. С. Владыка, В. И. Байдан, В. В. Горячий. – Одесса, 1994.

РОЛЬ І МІСЦЕ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ МЕДИЧНОГО ПРОФІЛЮ

Данилюк О.І., Купновицька І.Г., Микула Ю.І., Дронь Л.А., Вівчаренко М.П.

ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет»

Сучасні інформаційні технології посідають вагоме місце в методичній системі сучасної педагогіки. Вони є одним із основних засобів формування інформаційної компетентності майбутніх фахівців, яка у сучасному світі вважається важливою складовою професійної компетентності. Така позиція інформаційних серед інших складових педагогічного процесу формування майбутніх фахівців медиків зумовлена потребою суспільства в інформаційній обізнаності, вмінні користуватися новітніми комп'ютерними програмами, здатності обробляти та аналізувати великі обсяги інформації, що дуже швидко оновлюється, здійснювати оперативне спілкування у віртуальному середовищі тощо. Визначені вміння і навички формуються завдяки застосуванню інформаційних технологій у навчальному середовищі студентів-іноземців.

Впровадження у медичну освіту студентів-іноземців сучасних технологій на кафедрі клінічної фармакології і фармакотерапії здійснюється за допомогою on-line тестування, використання інформаційних інтернет-платформ, проведення on-line консультацій викладачами в режимі реального часу, що підвищує якість освітнього процесу, обумовлює покращення засвоєння знань, підвищує ефективність самостійної позааудиторної роботи, дає можливість персоналізованого підходу до навчання кожного студента. Також використання новітніх технологій в педагогічному процесі кафедри забезпечує необмежений доступ до наукових, навчально-методичних матеріалів адаптованих до студентів-іноземців у будь-який час, що мінімізує затрати часу як викладача, так і студента на пошук необхідної інформації. «Хмарні» сервіси дають змогу викладачам і студентам взаємодіяти в режимі реального часу. Водночас, використання цих ресурсів вимагає і дає можли-

вість викладачам кафедри постійно підвищувати рівень кваліфікації не тільки з дисципліни, але й з комп'ютерних та інформаційних технологій, вдосконалення володіння іноземними мовами.

Отже, модернізовані зміст, форма, матеріали і методи проведення заняття адаптовані до сучасних тенденцій розвитку інформаційних технологій у викладанні студентам-іноземцям забезпечують індивідуальний підхід до вивчення дисциплін, широкий доступ до інформації, а також сприяють подальшому самостійному навчанню студента.

Література

1. Наказ міністерства освіти і науки України № 466 від 25.04.2013 «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>.

2. Мельничук І. М. Особливості професійної підготовки іноземних студентів вищих медичних навчальних закладів / І. М. Мельничук, О.В. Яцишина // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка, соціальна робота». – 2013. – Випуск 27. – С.119-121.

3. Мисловська С. К. Підготовка студентів медичних ВНЗ до використання інформаційних технологій у професійній діяльності / С. К. Мисловська // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія. – 2015. – Випуск 43. – С. 261-265.

4. Luo J. How to use technology in educational innovation / J. Luo, R. Boland, C.H Chan // The Academic Medicine Handbook. – 2013. – Springer. – P. 117-123.